

UNIVERSITATEA “OVIDIUS” CONSTANȚA

ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE UMANISTE

FILOLOGIE

REZUMAT LA

**TEZA DE DOCTORAT
STRUCTURI NARATIVE ÎN OPERA LUI ALEXANDRU
IVASIUC**

Coordonator științific,
Prof. univ. dr. Paul Dugneanu

Student-doctorand,
Malciu Mihaela Denis

CONSTANȚA
- 2014 -

CUPRINS

Introducere

1. Motivație
2. Succinte trăsături generale ale prozei lui Alexandru Ivăsiuc

Capitolul 1: Stilul analitic și romanescul de idei în detrimentul epicului în romanul *Vestibul*

- 1.1 Consacrarea ca romancier
- 1.2 Încadrarea romanului
- 1.3 Inițierea subiectului prin procedeele de intradiegeză și tablou în tablou
- 1.4 Substituirea pe un alt palier de vârstă a autorului
- 1.5 Motivul uitării
- 1.6 Simboluri, simbolistică, codificare
- 1.7 Dozarea emoției și drumul spre iluminare
- 1.8 Femeia văzută ca anexă a bărbatului cu reprezentări zoomorfe
- 1.9 Contemplarea ratării personale și captarea parțială a iluminării

Capitolul 2: Pregața realului și detașarea de reflexul simbolizării prin metoda parabolei și a ficțiunii în ficțiune în romanul *Interval*

- 2.1 Apariția romanului modern, politic și social românesc
- 2.2 Depășirea canoanelor literare a anilor 1960-1970
- 2.3 Obiectivitate și subiectivism în prezentarea individului și a grupurilor
- 2.4 Întoarcerea la rădăcini
- 2.5 De la concret la general prin procedeul de ambiversiune
- 2.6 Solipsism, fiat și racursiu într-o antropogeneză comprimată
- 2.7 Reluarea simbolismului și a impresionismului
- 2.8 Proces dihotomic și fabulație episodică
- 2.9 Drama episodică sub motivul *învingătorului* și comprehensiunea delatorului
- 2.10 Susținerea personalității printr-un proces de emergență

- 2.11 Autoanaliza personajelor prin radiografiere
 - 2.12 Epicul ca punct de susținere a logicului și tehnica monologului
 - 2.13 Sintagma *semnificantului* și a *semnificatului* folosită în amplificarea dramei umane
 - 2.14 Metalepsa, ficțiunea narativă și dezbaterea de idei
 - 2.15 *Alter ego* al autorului multiplicat în roman
 - 2.16 Motivația actului literar al autorului
 - 2.17 Instrumentarea imaginarului cu parabola și cu artefactul de ansamblu
- Capitolul 3: Gravitatea materiei atomizate în jurul unui racursiu fantasmagoric, condensarea sintetică și antropogeneza comprimată a întâmplării în romanul *Cunoaștere de noapte*
- 3.1 Prin metalepsă, zoomorfism și atomizare spre mecanismul autocunoașterii
 - 3.2 Criza psihologică, autocaracterizarea și motivul femeii în filozofia autorului
 - 3.3 Prezentare în mod diacronic a treptelor refacerii, tehnica flash-ului cinematografic
 - 3.4 Atomizare, zoomorfism; exacerbaria orgoliului masculin
 - 3.5 Decadența ființei umane redată prin procedeele ficțiune în ficțiune și zoomorfism
 - 3.6 Animarea lucrurilor neînsuflețite, reflexe necondiționate prin autoincitare
 - 3.7 Teoretizarea comportamentului uman; autodesființarea, ideea de superființă
 - 3.8 Ficțiune în ficțiune, crize psihologice și linie de demarcație între viața personală și profesie
 - 3.9 Realul și irealul, componente în definirea vieții și a morții
 - 3.10 Deformarea naturii cu simbolistică în nuanțe autumnale
 - 3.11 Soluționarea blocării mentalului trecând printr-un sindrom distimic, Demiurgic

3.12 Refacerea destinului individual și a conștiinței de sine înafara abstractului

3.13 Derulare cinematografică de antiteze, planuri suprapuse și reversibile, apariția iluminării

Capitolul 4: Artefactul estetic, constructiv cu perspective asupra întregului și structuri simboliste în romanul *Păsările*

4.1 Diacronia evenimentelor ce concură la apariția romanului

4.2 Tipologia intelectualului român de generație nouă

4.3 Revenirea la romanul clasic cu accente simboliste

4.4 Reveniri, recunoașteri, retrairi prin descrieri fotografice și elemente de simbolism

4.5 Confesiunea, simbolul oglinzii

4.6 Simbolismul zoologic, tabloul în ramă și evocarea ca procedee literare

4.7 A doua oglindă - simbol - și femeia - personaj efemer în viața eroului principal

4.8 Simbolul puterii

4.9 Ruptura relației Dunca-Margareta - simbol al evoluției eroului

4.10 Strategia autorului de publicare a două romane sub un singur titlu în același volum

4.11 Metamorfozarea și profilul moral și psihologic al unui personaj fără “coloană vertebrală”

4.12 Imoralitate - personaje cu dublu joc - și ispășire spre mântuire

4.13 Folosirea femeii pentru autocunoaștere și urmările asupra victimei

4.14 Contextul istoric, factor determinant al tragediei romanului

Capitolul 5: Ideea de putere prinsă în conștiința ficțiunii ironice în romanul *Apa*

5.1 Romanul de ficțiune narativă heterodiegetică socio-politic

5.2 Explicația titlului simbolic, timpul istoric narat prin procedeul de metalepsă și contextul politic

5.3 Motivul bătrânei doamne, revenirea în sânul familiei a tânărului ardelean

5.4 Iluzia puterii, motivul oglinzii, apariția fricii narate în stilul epicului istoric inductiv

- 5.5 Descrierea personajului burlesc Piticu în peisaj baroc; narațiune clasică
îmbinată cu elemente moderniste**
- 5.6 Hiperbola, zoomorfismul, alienarea, grotescul de situație**
- 5.7 Gândirea filozofică pluridimensională reflectată prin încrucișarea
diacroniei cu sincronia în arta lingvisticii**
- 5.8 Tehnica de manipulare a mentalului, scenă de groază**
- 5.9 Creionarea sintetică a personajelor, povestirea în ramă, conflictul la cote
maxime**
- 5.10 Narațiune epică a legăturii de cuplu - femeia ca accesoriu necesar
reechilibrării morale**
- 5.11 Atmosfera postbelică și reluarea frescei de familie ardelenescă, tablou
în ramă, tragedie indirectă**
- 5.12 Teme prelucrate: geniul malefic, setea de putere și zoomorfism**
- 5.13 Un alt roman în roman; crearea unei atmosfere de târg de provincie
prin povestire directă de autor omniscient**
- 5.14 Introducerea unor personaje politice reale în romanul de ficțiune și
manevre politice**
- 5.15 Epicul curgător îmbinând descrierea cu informarea de tip gazetăresc**
- 5.16 Înlocuirea unei clase politice coruptă și indiferentă cu o alta diletantistă**
- 5.17 Conflictul social și încălcarea legilor ca motiv de dezbatere socio-politică**
- 5.18 Antiteza, nevoia de legitate**
- 5.19 Trezirea la realitate a personajelor, sincronizarea problemelor
existențiale și de morală**
- 5.20 Ideea de bază a romanului: terorizarea ulterioară supunerii maselor**
- 5.21 Metalepsa ca procedeu narativ**
- 5.22 Metamorfoză în urma unui șoc de conștiință**
- 5.23 Trecerea de la diegeză la naratorul homodiegetic**
- 5.24 Simultaneitatea evenimentelor sociale și politice și alunecarea dintr-un
tablou în altul**

Capitolul 6: Tehnica de negativitate în romanul psihanalitic *Iluminări*

- 6.1 Autoanaliză, motivul puterii, tehnica negativității**

- 6.2 Parabola paradoxului, deformarea adevărului și filozofia pură**
- 6.3 Limbajul adaptat la contextul politico-ideologic, absurdul abstractului arivist, personalități individuale și de masă**
- 6.4 Filozofia politică limitativă, dezbateri de idei, tablou în tablou**
- 6.5 Setea de putere, mistificarea informației, tema învingătorului închipuit**
- 6.6 Analiza caracteriologică și oglindirea autorului în personaj**
- 6.7 Motivul bătrânei doamne, tablou hieratic, autoreevaluarea personajului**
- 6.8 Înfrângerea eului - compromisul - și inversiune**
- 6.9 Trăiri personale incluse în text, lupta pentru menținerea memoriei poporului**
- 6.10 Criza de trezire din somnul rațiunii și șocul constatării mediocrității - valori morale**
- 6.11 Artificii de susținere a moralului în vederea menținerii echilibrului psihologic, zoomorfism**
- 6.12 Metalepsa, solipsismul, tema genezei, revelația**
- 6.13 Rolul meteoric al femeii în viața puternicului bărbat, iubirea - motiv de reechilibrare mentală și conceptuală**
- 6.14 Descriere epică teatrală, motivul pedagogului dedicat și întoarcerea la origini**
- 6.15 Rolul asumat de oracol al autorului, motivul puterii și iluminarea**
- 6.16 Tema iluminării**

Capitolul 7: Utopia puterii în romanul *Racul*

- 7.1 Roman modern de ficțiune depozitar de o multitudine de procedee și genuri literare**
- 7.2 Instrumentele unei dictaturi, instaurarea anarhiei, anomalii socio-politice și zoomorfism**
- 7.3 Strategia mecanismului puterii și a terorii, substanța narativă a romanului**
- 7.4 Criza, iluminarea și “inițierea în frică” a personajului principal**
- 7.5 Etimologia contrastantă a numelui cu personajul secundar, ample modalități de descriere a acestuia**

- 7.6 Simptomele despotului și lipsa spiritului în actul opresiv
- 7.7 Momentul declanșării crizei morale și derularea ei în ridicolul de situație
- 7.8 Dezumanizarea personajului și ideea de golire de conținut spiritual a mentalului planetar
- 7.9 Femeia - paleativ în viața bărbatului -, reapariția simbolurilor și dezumanizare
- 7.10 Derularea acțiunilor în cadre cinemactice într-o naratologie epică
- 7.11 Desăvârșirea marelui plan, parte a endogenezei romanului, beția puterii, manipulare estetică
- 7.12 Motivul renașterii perpetue - demiurgicul -, discurs politic satiric și derizoriu caragialesc
- 7.13 Revanșa politică, dezavuarea acidă a spectacolului grotesc de “paradă” a puterii false
- 7.14 Simbolistică și demagogie politică
- 7.15 Imperiul racilor, epicentrul parabolic al romanului
- 7.16 Suprapunerea ficțiunilor gnomice peste parabolele dense ale romanului

Capitolul 8: Individualitatea autorului ca temă de studiu psihologic, trecută prin mutațiile istoriei în nuvelele *Corn de vânătoare* și *O altă vedere*

- 8.1 Epopee de familie în nuvela heterodiegetică *Corn de vânătoare*
 - 8.1.1 Fresca istorică, experiență naratorie
 - 8.1.2 Apariția simbolurilor, analiza psihologică a personajelor
 - 8.1.3 Descrierea fizică a personajelor, lait-motivele pecetilor și a cornului de vânătoare
 - 8.1.4 Declinul dorinței de răzbunare ca răspuns la trufia “cotropitorilor” însoțit de simbolul cornului de vânătoare
 - 8.1.5 Mihai de Giulești - luptătorul ardelean atipic pentru dreptate - redat prin comunicare indirectă
 - 8.1.6 Tablou de epocă, jocuri de culise, scilipiri ale inteligenței autohtone
 - 8.1.7 Derulare de scene cinematografice în stilurile epic și alegoric

- 8.1.8. Conturarea caracterului diplomatic atemporal ardelenesc prin
enumerare de ocupații; descrieri comice și ironice
- 8.1.9 Începutul și sfârșitul unui ciclu, lait-motivul cercului
- 8.1.10 Simboluri: „marele romb”, cercul, patrulater înscris în cerc,
cornul de vânătoare; zoomorfism; tablou în tablou
- 8.1.11 Structura psihică a personajului principal, evidențiată prin
cadre estetice adecvate trăirilor sale
- 8.1.12 Simbolismul din nuvelă transbordat în alte planuri temporale
- 8.2 Stilul narativ euristic împletit cu simbolismul al nuvelei *O altă vedere*
 - 8.2.1 Munca de reporter de investigație a autorului în tehnica
prelocutorie prin extradiegeză
 - 8.2.2 Fixarea povestirii în timp și spațiu
 - 8.2.3 Diminuarea rezistenței psihice a deținutului Todor M. relevată
prin tablouri succesive
 - 8.2.4 Realizarea profilului psihologic și fluctuația moralului
personajului principal
 - 8.2.5 Trecerea de la narațiunea simplă la cea simbolistă
 - 8.2.6 Încercarea de reabilitare morală a luptătorului memorandist în
detenție prin autocontrol
 - 8.2.7 Descrieri epice și informări istorice cu caracter documentar
 - 8.2.8 Simbolismul; violența declanșatoare a unei crize fizice și morale
 - 8.2.9 Povestirea în ramă, parabola și deznodământ bine definit epic

Concluzii

Bibliografie selectivă

Cuvinte-cheie: structură, naratologie, metalepsă, omniscient, homodiegetic, parabolă, racursiu, simbol, alienare, solipsism, zoomorfism.

Introducere

1. Motivație

Tema prezentei lucrări se vrea o analiză a structurilor narative în proza lui Alexandru Ivasiuc, autor în egală măsură incitant și scandalizant pentru o anumită parte a cititorilor și criticii literare din deceniile șapte, în special, și opt. Un autor inteligent și cult, care nu se limitează la structurile narative folosite aproape dogmatic în scheme înțepenite pornește pe tărâmul structurilor abstracte, neținând cont de trăirile cititorului, ci urmându-și ideile, obligând câmpul literar al vremii sale să facă un salt aproape amețitor în lumea abstractului, a esenței și a clarității în idei.

Pe parcursul întregii lucrări vom analiza în cele două nuvele și în fiecare roman al său instrumentele tehnice narative cu care operează, așa încât acest autor al trăirilor profunde să-și poată expune problematicile privitoare la multipla sa personalitate, dar și la metamorfozele socio-politice prin care trece societatea românească după 1944 și până la publicarea ultimului său roman, în anul 1976.

2. Caracteristicile prozei lui Alexandru Ivasiuc

După ce cultura și literatura trec, în anii 1950, printr-o perioadă de ideologizare și asevire la comandamentul politicii comuniste, după 1964 se va produce o oarecare relaxare a regimului totalitar în cadrele comunismului.

Împrejurările istorice i-au obligat pe tinerii autori să “descopere” acele forme de exprimare care să fie tolerate de noul regim, să aducă un aer inovator în arta scrisului, de parcă dezrădăcinarea culturii române i-ar fi adus acesteia vreun beneficiu. Autorii consacrați în perioada postbelică par să aștepte un suflu nou, adus de generația tânără, apărută parcă de nicăieri.

Afirmare sa ca romancier a fost abruptă și surprinzătoare prin faptul că acest scriitor a avut curajul să abordeze subiecte cu tentă socială, politică și existențială de un realism și un simț critic extrem de ascuțit. Dar prozele sale în general au tratat subiecte ce puteau

deranja clasa politică totalitară, altfel zis nomenclatura comunistă și aparatului represiv al securității.

Dacă observăm literatura timpului său, dar și conținutul criticii vremii, vom observa o mare prudență din partea intelectualilor, deoarece Alexandru Ivasiuc extrage cu abilitate din teoria marxistă factorul radical ca instrument de luptă împotriva stagnării, dar nu acea radicalitate perpetuă ce ar fi putut duce la nihilism; o lume a negației fiind considerată mai rea decât un lagăr de concentrare, necesitând o îmbinare armonică cu spiritul militant în cultură, cu edificarea persoanei și personalității umane, dând individului libertate deplină de împlinire a fenomenului cunoașterii și de parcurgere a unui drum propriu în viață.

Alexandru Ivasiuc, provenit dintr-o familie de mici burghezi culți, cu gust nativ pentru libertate, este marcat de perioada în care a fost închis, interogat, maltrat, bătut până la mutilare, apoi trimis la muncă silnică pe noile șantiere comuniste, unde cunoaște și analizează abuzul de putere. Credea sincer în teoria marxistă privind o societate umană superior organizată, dar nu accepta limitarea libertății individului. Călătorind în America și Anglia a putut gusta modul liber de viață din capitalism, a înțeles că fiecare individ are dreptul la propria viziune asupra vieții și că aceasta trebuie să îi fie respectată.

Traseul studiilor sale, pușcăria, munca silnică, domiciliul forțat din Bărăgan, călătoriile peste hotare, îl vor ajuta să creeze un univers literar marcat de entropie estetică. După cei cinci ani de închisoare, muncește ca simplu operator chimist, apoi ca funcționar la Ambasada S.U.A. și între timp publică eseuri în mai multe reviste.

În 1970 apare romanul *Păsările* la Editura Cartea Românească, roman care a cunoscut mai multe ediții (1971, 1973, 1977) și reprezintă opera de maturitate scriitoricească a lui Alexandru Ivasiuc. La scrierea acestui roman, autorul dă curs sugestiilor criticilor săi și introduce *autorul omniscient*, renunță la diluarea textului analitic în stil eseistic și va condensa ideile într-un discurs narativ mai direct.

Proza lui Alexandru Ivasiuc marchează un remarcabil reviriment al romanului neomodernist românesc înregistrând succese incontestabile încă din anul 1967, când autorul începe să se afirme prin eseurile sale și apariția primului roman, *Vestibul*. În general, romanul lui Alexandru Ivasiuc este unul politic, de factură analitică și profund sondaj psihologic, îmbinând caracteristicile romanului clasic cu romanul istoric, epistolar,

jurnal personal cu remarcabile accente simbolice, folosind cu îndemânare suprapunerile de plan, povestirea în ramă, zoomorfismul, stilul burlesc împletit cu drama și fine intuiții caracteriologice asupra personajelor.

Capitolul I, în 9 subcapitole, tratează stilul analitic și romanescul de idei în detrimentul epicului în romanul *Vestibul*. Fiecare subcapitol evidențiază tehnicile narative folosite de autor, așa cum apar în grupaje în derularea acțiunii romanului. Tehnicile naratoriale sunt argumentate prin analize și comentarii susținute de citate din roman și considerațiile altor critici.

Organizând întregul roman *Vestibul* într-un plan aproape imaterial de idei și raporturi psihologice pline de semnificații generale pentru definirea unui adevăr conștient, creează aproape ca în muzică o simfonie cu acorduri grave sau stridente fără inflexiuni melodramatice, o muzică abstractă după care se mișcă personaje, acțiuni, idei. Alexandru Ivasiuc urmărește mișcarea secretă a istoriei prin influențele asupra propriei identități, căutând în jurul său individualități ce compun expresia confruntării tuturor contradicțiilor, modelele unor psihologii creatoare distincte văzute de un ins pragmatic ce nu suportă impostura, creând etapele complexe ale ideii de adevăr, aproape dogmatic. “Adevărul”, această esență pură, iubit fanatic de un Alexandru Ivasiuc, personalitate veșnic neliniștită și extrovertită, va fi șlefuit, explorat și asamblat în întreaga sa operă literară, în diferite registre și ipostaze. Această temă, abstractă în aparență, este sursa filozofică, politică și psihologică a autorului, antrenându-și eroii în fascinația și deziluzia destinelor individuale, folosind cuvântul sau artefactul estetic în dinamica narațiunii, construind planuri suprapuse ori reversibile, dând fiecărei unități narative un puternic semantism, aducând cititorul în jocuri subtile de perspectivă.

În cel de-al II-lea capitol se relevă pregnanța realului și detașarea de reflexul simbolizării prin metoda parabolei și a ficțiunii în ficțiune în romanul *Interval*. În cele 17 subcapitole sunt analizate în ordinea narării elementele tehnicii naratoriale și aprecierile critice din câmpul literar românesc susținute prin exemplificări din text și citate din critici literari.

Al doilea roman al lui Alexandru Ivasiuc, *Interval*, publicat în anul 1968 la Editura pentru Literatură, excelează în arta racursiului, concentrând narațiunea într-un moment

determinant cu sacrificarea timpului intermediar, dând forță povestirii ce constituie o profundă meditație asupra condiției umane.

Autorul optează să-și fundamenteze romanul pe două planuri naratologice, conexe instanței auctoriale. Acesta preferă povestirea prin reprezentare ca strategie textuală prin intermediul căreia discursul personajelor se substituie autorului. Autorul omniscient apare în textul de început al fiecărui capitol relaționând, în principal, monologurile celorlalte personaje. Zbaterea, de multe ori patetică a personajelor, caută să dea formă și să-și explice sensul propriei existențe în ciuda divergenței dintre imaginea interioară a fiecărui actor și imaginea reală.

În cel de-al III-lea capitol Alexandru Ivăsiuc tratează cu rigoarea aproape carteziană gravitarea materiei atomizate în jurul unui racursiu fantasmagoric, condensarea sintetică și antropogeneza comprimată a întâmplării în romanul *Cunoaștere de noapte* (1969). Analiza se extinde pe 13 subcapitole completate cu citate din roman și din critici literari.

În acest roman, autorul creează o tensiune spre compensare a identității eului, în care determinismul justifică apariția romanului, în al cărui mecanism sunt asamblate idei filozofice existențialiste, o paradă a contrariilor, efortul reconstrucției trăirilor și experiențelor uitate pentru recuperarea trecutului, reinventând o viață fără timp într-un egocentrism vecin cu alienarea; ajungerea în realitatea imediată duce la izbucnirea tragediei lui Ion Marina, personajul principal al romanului.

Romanul *Cunoaștere de noapte* abordează problema egocentrismului apărut ca o maladie socială, urmare a trăirilor traumatizante ale eroilor săi în timpul Celui De-al Doilea Război Mondial, și agravată de preceptele noii orânduiri sociale, profund materialistă, golind ființa umană de sentimente, sensibilități proprii, nevoi interioare, într-un cuvânt **spirit**, pretinzându-i manifestări de suprafață, conformism absolut și disciplină de tip cazon.

Autorul sub convenția naratorului omniscient, prin intermediul ficțiunii narative, prin metalepsă, creând unghiuri adânci de umbre și lumini, poartă personajul principal prin istoria vieții sale, trecută și prezentă, făcându-l să retrăiască senzații puternice cu ajutorul cărora, în mod voit, să se autocunoască, să se poată autoanaliza profund până la *atomizare*. În acest roman, Alexandru Ivăsiuc își permite luxul să descompună și să recompună ființa umană. Discursul narativ se configurează prin glisarea din planul

principal în planuri secundare, care în final tratează aceeași problematică de cunoaștere de sine și reflexie, ca și a personajului principal, Ion Marina. Soția acestuia, muribundă pe patul spitalului, călătorește invers în căutarea unui adevăr substanțial pentru recunoașterea unor adevăruri dureroase din existența acestui cuplu marital.

Și în acest roman, autorul aduce în prim-plan femeia-obiect, femeia-instrument, femeia-amorfă care în final dispare din peisajul puternic masculinizat al romanului. Ea este doar o anexă a bărbatului de care acesta se folosește și în final constată că s-a și sprijinit din punct de vedere moral, o bună bucată de timp, pe ea prin crearea unei stări de stabilitate, de confort, de echilibru casnic.

Fabulatoriul apare și în acest roman ca procedeu artistic insinuat în firul povestirii, incubând în hiperbolizarea fenomenului cognitiv imaginar aporiile cunoașterii.

Prozatorul caricaturizează astfel propriile concepții cognitive și înclinația sa spre animism a conceptelor, făcând abstracțiunile aproape senzoriale, ducându-le până la rădăcinile-i ancestrale, înzestrându-și astfel eroii cu o parabolă narcisiacă în vederea adevăratei cunoașteri de sine. Contactul cu lumea exterioară a lui Ion Marina prin haloul visului său apare ca o retardare, ca o suprapunere în negativ asupra altei imagini pe realitatea diurnă. Luptându-se cu analiza dinamică a adevărului intim, a realului, multiplicând problematica personajului principal și cu cea a soției, a soacrei și a prietenului său, Alexandru Ivasiuc sacrifică intriga romanului și mijloacele epice ale acestuia. Prozatorul oscilează în permanență între propria esență și alterarea ei.

În cel de-al IV-lea capitol reliefând artefactul estetic, constructiv cu perspective asupra întregului și structuri simboliste în romanul *Păsările*, pe parcursul a 14 subcapitole de analiză demonstrăm prin exemplificări și comentarii detaliate și alte structurări narrative.

În romanul *Păsările* autorul exprimă de fapt dezgustul intelectualului român față de vulgaritatea și lipsa de respect pentru individ a noilor reprezentanți ai puterii care încearcă să racoleze turnători, să creeze vinovați în funcție de interesele personale și nicidecum să instaureze un climat sănătos de muncă și relații interumane corecte. Numai tabloul cu Liviu Dunca, personajul principal al romanului, și directorul general, Dumitru Vinea, manevrat cu abilitate de către inginerul-șef Mateescu (om fără scrupule, cu talent

de mare păpușar), este destul de grăitor în lumina susținerii revoltei socio-politice a autorului, prin ficțiunea romanescă, împotriva acestor reprezentanți ai puterii.

Simbolul din romanul *Păsările* este chiar viziunea personajului principal ce apare ca un lait-motiv, de mai multe ori atunci când urmează să se întâmple evenimente neplăcute, ciudate, intempestive, ce-i creează sentimentul de pustiu, de pradă.

Un alt simbol puternic este oglinda, ce apare atât în *Păsările*, cât și în *Apa*, în momentele de criză ale personajelor Liviu Dunca și Paul Dunca, atunci când au loc confruntări politice pe muchie de cuțit, iar intelectualul simte nevoia *desprinderii* de realitate pentru a se salva ca entitate, măcar pentru câteva clipe. S-ar putea spune că expresia relevantă moral a ochilor nevinovatului Strobile din clipa morții din romanul *Apa* îi produce lui Paul Dunca un sentiment de revoltă atât de profund, încât acești ochi pot fi considerați tot ca una dintre viziunile sale, oglinda.

În cel de-al V-lea capitol pe parcursul a 24 de subcapitole analizăm ideea de putere prinsă în conștiința ficțiunii ironice din romanul *Apa* și strategiile narative folosite de autor. Vom demonstra existența acestor tehnici exemplificând prin comentarii la text, prin citate din roman susținute de sintagmele avizate ale unor critici literari ce s-au aplecat asupra romanului.

Sub masca unei cronici de familie ardelenescă folosită într-o manieră ficțională pentru a se desprinde de legătura realistă, țintește modelul paradigmatic al unei societăți în care nu se face rabat de la calitate, de la principiul adevărului și al echității sociale. Scenele din *Apa* sunt parcă reluări din *Interval*, unde tot o bătrână doamnă Dunca povestește unui alt nepot despre un alt membru al vechii sale familii ardelenesti, tot memorandist, luptător pentru neatârarea românilor. Aceste bătrâne doamne Dunca simbolizează și ele o lume ce stă să dispară, dar care are grijă să transmită generațiilor următoare cele mai importante informații despre neam, demnitate, principii și reguli moștenite.

Un alt simbol al romanelor lui A. Ivasiuc sunt spânzurații, sinucigași care reprezintă veriga slabă a societății; fie oameni fără țeluri în viață, fie viciați și vânați de autorități.

Întreaga operă a lui Alexandru Ivasiuc stă sub semnul simbolurilor vieții și ale morții, adevărului și minciunii, întunericului și luminii; creația unui om liber, care a putut să diferențieze în mod radical evenimentele politice și sociale ale vremurilor sale.

Obscuritatea profundă a realului de multe ori indescifrabilă o dată cu schimbarea istoriei, provoacă scriitorul la atitudinea de înfruntare cu ierarhiile vremii, simțindu-se lezat în libertatea proprie și devenind astfel condiționat să folosească simboluri ca să se poată exprima de pe poziții antagonice cu acestea. În cel de-al VI-lea capitol, compus din 16 subcapitole, demonstrăm existența tehnicii de negativitate în romanul psihanalitic *Iluminări* și alte tehnici narative cu care autorul se străduiește să creeze, folosind și metalepsa ca procedeu literar, flash-uri de memorie ale personajelor, conturând artistic personalitatea lor în procesul genezei individuale. Solipsismul îl ajută pe Paul Achim, personajul principal al romanului, să aibă revelația unei vieți trăite după niște norme autoimpuse constrictive ce l-au dus spre depersonificare și automatism.

Paul Achim are o revelație, înțelegând că ceea ce făcuse el până acum cu oamenii din institut era, de fapt, osificarea și moartea a spiritului acestor cercetători și că va trebui, prin chinuri și luptă, să-i readucă la o viață efervescentă, de libertate creatoare pentru a putea face pasul înainte.

Dintr-o dată, Paul Achim a conștientizat că, simbolic, el ar fi capul unui centaur în cadrul institutului în lupta cu propriul său trup „...și la fel ca el, perechi-perechi, erau și alții”, toți încheștați într-o luptă de concurență, reprezentare prin zoomorfism a depresiei.

În cel de-al VII-lea capitol demonstrăm definirea angoasei autorului privind sistemul opresiv totalitar al vremii sale prin utopia puterii în romanul *Racul*, prin complexe modalități narative, definitivând astfel un construct românesc al maturității literare. Pe parcursul a 16 subcapitole analizăm progresiv tehnicile narative pe care Alexandru Ivasiuc le folosește deja cu multă pricepere, constituind comentarii amănunțite, exemplificând prin citate din textul romanului și critici literari.

Roman de ficțiune heterodiegetic, *Racul* abundă în problematici politice, sociale, de comportament, și reacție la anomalii instituționale ale eroilor principali sau diferitelor grupuri sociale. Romanul a fost scris sub semnul raționalismului patetic, cu instrumente cinematografice eficiente până la perfecțiune. Arta racursiului, a tablourilor contrare, alăturate, pentru a informa despre substanța autentică a existenței, creează un univers viril de energie și individualitate, cu eroi ce se zbat patetic să dea un sens propriei existențe, totul într-o luptă crâncenă de dezlegare a mitului puterii. Puterea, manifestarea dorinței de nemurire a eului individual, este denunțată ca falsă eternitate, punând sub semnul

întrebării însăși condiția umană. Cu o detașare metodică, Alexandru Ivăsiuc divulgă crude realități într-un demers profund cu substrat psihanalitic, trimițând mereu la ideea de parabolă a ansamblului. Se recunoaște un complex de dominație, malefic, urmată de o culpă neclară, cu tensionari ale trăirilor intime și inițieri decadente în frică, până la dizolvarea personalității eroului principal și transformarea sa într-un mecanism ce poate fi resetat sau modificat de un maestru în orice moment.

Ca și ceilalți eroi ai lui Alexandru Ivăsiuc, Miguel este un introvertit, dar cu accese rare de extrovertire, ca niște strigăte de ajutor pentru autodefinire. În discuția sterilă de la cantină cu maiorul, eroul principal are revelația micimii vieții individuale, în comparație cu “marele plan”.

În romanul *Racul*, Alexandru Ivăsiuc denunță caracterul ocult, opresiv și antiindividualist al societății totalitare. Fragmentul ce încheie romanul explică rețeaua de simboluri ale acestuia. Motivul central al parabolei cărții, care apare și în titlu, este **racul**, simbol al dictaturii totalitariste, bazate pe puterea desfășurată ca mecanism suprem, al unui sistem social întemeiat pe teroare, care anihilează orice personalitate a individului, îl aduce la o stare larvară, anistorică, de crustaceu, indiferent la tot ce înseamnă omeneste timp și existență, care nu simte nimic și reacționează doar ca specie. Semnificațiile sunt figurate de viziunea simbolică a lui Miguel care se vedea a fi și el un rac, cu o crustă tare ca a acestuia, devenind nemuritor. Moartea acestui instrument perfect al unei puteri ce se voia veșnică simbolizează anularea distopiei în favoarea reacțiilor normale, a derulării vieții naturale, a negării terorii și minciunii. Deznodământul acesta este o foarte reușită parabolă ce încheie semnificativ opera lui Alexandru Ivăsiuc, care suprapune evenimentele și trăirile individuale, ele în sine parabole dense, unor ficțiuni gnomice, menite să servească socialul și arta.

Cititorul descoperă în Alexandru Ivăsiuc un bun cunoscător al mecanismului puterii și mutațiilor istorice, un profund psiholog, impresionat de fascinația și deziluzia individului, în confruntare cu realitatea obiectivă, în antiteză cu așteptările proprii. Criticii contemporani lui au încercat să motiveze tematica pragmatică a romanelor sale, trimițându-le în purul imaginar sau în frământările unui intelectual dornic de cunoașterea fenomenelor sociale sau de psihologia individului: „...prozatorul simțea realul degradat prin cuvânt, sentimentul de existență plină alterat prin contaminarea cu realitatea fictivă,

pe care, autonom, cuvîntul o naște [...] Modul în care A. Ivasiuc cultivă literatura seamănă cu o imitație simpatetică a cunoașterii, unde reproducerea ceremonială este - ca în magie - o invocație.” (Gabriela Omăt, 1979, postfață la *Cunoaștere de noapte*, Editura Eminescu, București, p.235)

În cel de-al VIII-lea capitol analizăm individualitatea autorului ca temă de studiu psihologic, trecută prin mutațiile istoriei, în speță o epopee de familie în nuvela heterodiegetică *Corn de vânătoare*, pe parcursul a 12 subcapitole, și stilul narativ euristic împletit cu simbolismul al nuvelei *O altă vedere* pe parcursul a 9 subcapitole.

În nuvela *Corn de vânătoare* seria simbolurilor începe cu sunetul cornului de vânătoare care este un simbol ce vestește venirea vânătorilor din timpuri străvechi pe meleagurile ardelenese în vremuri feudale; cornul de vânătoare răsună la apariția alaiului domnesc habsburgic în fața tânărului nobil sărăcit Mihai, intelectual imaginar ardelean care este de fapt și protagonistul nuvelei. Același corn de vânătoare va răsună și la finalul nuvelei, primind răspunsul altuia din depărtare, ca o concluzie întărită a unei fapte de dreptate socială săvârșită în numele neatarnării. Iată simbolul sonor ce străbate întreaga lucrare ca un îndemn la acțiune pentru supraviețuire, pentru neatarnare, ca o îmbărbătare în fața pericolului.

Cercul și rombul apar ca simboluri de guvernare a vieții, reliefând filozofia și psihologia profund existențiale pe care autorul le stăpânește. Drumul parcurs de cancelarul Mihai din tinerețe și până în momentul său de glorie profesională (asasinarea contelui și a contesei Bethlen) după lungi peregrinări prin întreg Imperiul Habsburgic se încheie în cerc pe pământurile natale. Simbolul acesta reliefează concepția scriitorului despre rolul pe care trebuie să-l joace un intelectual pentru țara și poporul său, adică datoria de a se cultiva, de a căpăta abilități cu preponderență intelectuale și, dacă este nevoie, chiar funcții, influență și putere în stat, cu ajutorul cărora să poată lupta împotriva asupritorilor neamului. Soclul vieții, marele romb, simbol regăsit în cultura straveche dacică și păstrat în memoria inițiaților neamului, pare immanent nobilului Mihai în tinerețea sa, când teama îi domina ființa, dar același romb îi simbolizează o infinită poftă de viață în finalul nuvelei, când se simte învingător, când teama a dispărut, când a eliminat unul dintre marii adversari ai pământurilor moștenite de la străbuni.

În stilul narativ euristic împletit cu simbolismul al nuvelei *O altă vedere*, Alexandru Ivăsiuc, ca un pedagog conștiincios, reia tema intelectualului ardelean, tot o ficțiune istorică. Biografia unui intelectual ardelean, povestită de un strănepot cu spirit independent, seamănă foarte bine cu lupta lui Tudor Vladimirescu împotriva ocupației otomane. Și în această nuvelă eroul principal trăiește sub semnul simbolurilor matematice: cercul, în care se învârtteau cu capul plecat și mers regulat în curtea închisorii, simbolizând un drum fără capăt și sfârșit, așa cum era condamnat poporul român să meargă din nou; pendula din biroul ofițerului de serviciu din închisoare, ce măsoara un timp apăsător; cifra 5, ce apare obsesiv la numărul de pași pe care putea să-i facă egali în celulă, numărul de gratii de la celulă și multiplul de cinci (365 de zile ale anului) pe care deținutul le număra obsesiv, cinci dungi de umbră pe pardoseala rece. Toate aceste cifre reprezintă presiunea psihică la care este supus luptătorul Todor de legile regale habsburgice. Pașii neauziți ai gardienilor de pe coridoarele nesfârșite sugerează tactica opresorului de a asupri indirect, fără a se face simțit. Țipătul la oră fixă al deținutului adus în pragul nebuniei simbolizează revolta ființei superioare care realizează că golul este imens, atât în interiorul, cât și înafara zidurilor și că deznădejdea intelectualului devine înspăimântătoare, tragicul, ca efect teatral, făcându-și loc în această scenă repetitivă.

Pe tot parcursul șederii lui Todor M. în pușcăria habsburgică apar obsesiv cifrele care marchează zile, ore, rutină, în final ele reprezentând pustiul. O minte sănătoasă, fecundă, a unui om activ și luptător, se degradează încet-încet odată cu sănătatea fizică a personajului. Descrierile de coșmar din timpul acesta de pușcărie cu trăirile profunde ale unui personaj complex semnifică la rândul lor adevăratele trăiri ale minților treze, agere ale populației din nou ocupate de un alt imperiu, de o altă ordine socială, artificială iarăși nepotrivită structurii poporului român. Nici Todor, ca și Tudor Vladimirescu, nu este perfect înțeles decât după ce moare, de către familie și prieteni. Naratorul aduce în prim-plan simbolic acest personaj fictiv, parcă sugerând receptorului să privească mai atent realitățile timpului în care trăiește, să-și detecteze călăuzitorii, mințile treze, să le evalueze corect și să le urmeze în lupta lor pentru independență morală, fizică și materială.

Întreaga proză a lui Alexandru Ivasiuc, care marchează un moment important al romanului neomodernist românesc, stă sub semnul dezbaterii de idei în plan politic, social și de psihanaliză profundă a individului. Egoul său filozofic îl plasează în zona autorilor care prin disimulare își scriu epopeea unei vieți tumultuoase și complexe, aducând cititorul în ipostaza de spectator și totodată de decodificator al mesajelor criptate în operele sale.

Bibliografie selectivă

I. Surse primare

Romane

- Ivasiuc, Alexandru, *Vestibul*, București, Editura pentru Literatură, 1967.
- Ivasiuc, Alexandru, *Interval*, București, Editura pentru Literatură, 1968.
- Ivasiuc, Alexandru, *Păsările*, București, Editura Cartea Românească, 1970.
- Ivasiuc, Alexandru, *Iluminări*, București, Editura Eminescu, 1975.
- Ivasiuc, Alexandru, *Racul*, București, Editura Albatros, 1976.
- Ivasiuc, Alexandru, *Cunoaștere de noapte*, București, Editura Eminescu, 1979.
- Ivasiuc, Alexandru, *Apa*, București, Editura Militară, 1987.
- Ivasiuc, Alexandru, *O altă vedere*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1991.

Nuvele

- Ivasiuc, Alexandru, *Corn de vânătoare*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1991.
- Ivasiuc, Alexandru, *O altă vedere*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1991.

II. Surse secundare

1. Volume, studii în volume

- Andriescu, Alexandru, *Relief contemporan. Scriitori și cărți*, București, Editura Junimea, 1974.
- Apolzan, Mioara, *Casa ficțiunii. Romane și romancieri din deceniul 8*, Cluj-Napoca, Editura “Dacia”, 1979.
- Ardeleanu, Virgil, *A urî. A iubi. Puncte de reper în proza actuală*, Cluj-Napoca, Editura “Dacia”, 1971.
- Ardeleanu, Virgil, *Mențiuni*, Cluj-Napoca, Editura “Dacia”, 1978.

Ardeleanu, Virgil, *Opinii. Prozatori și critici*, Cluj-Napoca, Editura “Dacia”, 1975.

Balotă, Nicolae, *Universul prozei, Prozatori români contemporani: Al. Ivasiuc*, București, Editura Eminescu, 1976.

Călinescu, Matei, *A citi, a reciti. Către o poetică a (re)lecturii*, Iași, Editura Polirom, 2003.

Ciobanu, Nicolae, *Panoramic*, București, Editura Cartea Românească, 1972.

Cordoș, Sanda, *Alexandru Ivasiuc- monografie, antologie comentată; receptare critică*, Brașov, Editura Aula, 2001.

Corti, Maria, *Principiile comunicării literare*, traducere de Ștefania Mincu, București, Editura Univers, 1981.

Cosma, Anton, *Romanul românesc și problematica omului contemporan*, Cluj-Napoca, Editura “Dacia”, 1977.

Cristea, Valeriu, *Interpretări critice*, București, Editura Cartea Românească, 1970.

Crohmălniceanu, Ovid S., *Pâinea noastră cea de toate zilele*, București, Editura Cartea Românească, 1981.

Damian, S., *Intrarea în castel*, București, Editura Cartea Românească, 1970.

Dimisianu, G. *Prozatori de azi*, București, Editura Cartea Românească, 1970.

Eco, Umberto, *Opera deschisă*, traducere de Cornel Mihai Ionescu, Pitești, Editura Paralela 45, 2006.

Genette, Gerard, *Introducere în arhitext, ficțiune și dicțiune*, traducere de Ion Pop, București, Editura Univers, 1994.

Gengembre, Gerard, *Marile curente ale criticii literare*, traducere de Liliana Buruiană Popovici, Iași, Editura Institutul European, 2000.

Georgescu, Paul, *Printre cărți*, București, Editura Eminescu, 1973.

Greimas, Algirdas Julien, *Semantică structurală*, București, Editura Univers, 1978.

Horodincă, Georgeta, *Studii literare*, București, Editura Eminescu, 1978.

Iorgulescu, Mircea, *Rondul de noapte*, București, Editura Cartea Românească.

Ivascu, George, *Confruntări literare*, Vol.3, București, Editura Eminescu, 1988.

Lefter, Ion Bogdan, *Alexandru Ivasiuc, ultimul modernist*, Cluj, Editura Paralela 45, 2001.

Lefter, Ion Bogdan, *Texte comentate*, București, Editura Militară, 1987.

Lintvelt, Jaap, *Încercare de tipologie narativă. Punctul de vedere. Teorie și analiză*, traducere de Angela Martin, București, Editura Univers, 1994.

Lotreanu, Ion, *Caligrafii critice*, București, Editura Eminescu, 1973.

Maingueneau, Dominique, *Discursul literar. Paratopie și scenă de enunțare*, traducere de Nicoleta Loredana Moroșan, Iași, Institutul European, 2007.

Manolescu, Nicolae, Prefață *Criză și iluminare* la romanul *Păsările* de Alexandru Ivasiuc București, Editura Minerva, Biblioteca pentru toți, 1977.

Manolescu, Nicolae, *Arca lui Noe. Eseu despre romanul românesc*. Vol. 2, București, Editura Minerva, 1981

Manolescu, Nicolae, *Prietenul meu Ivasiuc*, București, Editura Cartea Românească, 1988.

Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu*, vol. II, Editura Aula, Brașov, 2001

Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române - 5 secole de literatură*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008.

Martin, Mircea, *Generație și creație*, București, Editura pentru literatură, 1969.

Moraru, Cristian, *Proza lui Alexandru Ivasiuc. Anatomia imaginii*, București, Editura Minerva, 1988.

Neagu, Fănuș, *Din cartea cu prieteni. Almanahul de vacanță*, supliment de umor și divertisment al "Almanahului literar", București, editat de Asociația scriitorilor, 1976.

Negrici, Eugen, *Literatura română sub comunism, Proza*, București, Editura Fundației PRO, 2003.

Negrici, Eugen, *Iluziile literaturii române*, București, Editura Cartea Românească, 2008.

Omăt, Gabriela, Postfață la romanul *Cunoaștere de noapte*, București, Editura Eminescu, 1979.

Panaiteescu, Petre P, *Istoria românilor*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1990

Păunescu, Adrian, *Sub semnul întrebării, Interviuuri*, București, Editura Cartea Românească, 1971.

Petrescu, Liviu, *Romanul condiției umane*, București, Editura Minerva, 1979.

Petrescu, Liviu, *Studii transilvane - epic și etic în proza transilvană*, București, Editura Viitorul Românesc, 1997.

Popa, Marian, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, București, Editura Semne, vol. II, 2009.

Protopopescu, Al, *Volumul și esența*, București, Editura Eminescu, 1972

Raicu, Lucian, *Structuri literare*, București, Editura Eminescu, 1973.

Regman, Cornel, volumul *Colocvial*, București Editura Eminescu, București, edițiile 1974 și 1975.

Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române*, Vol.3, București, Editura Minerva, 1987.

Sângeorzan, Zaharia, *Conversații critice*, Cluj-Napoca, Editura “Dacia”, 1980.

Sasu, Aurel, *Progresii*, Cluj-Napoca, Editura “Dacia”, 1972.

Simion, Eugen, *Scriitori români de azi*, București, Editura Cartea Românească, 1974.

Simion, Eugen, *Scriitori români de azi*, București, Editura Cartea Românească, 1978.

Simpson, Paul, *Language, Ideology and Point of view*, Routledge, New York, 1994.

Țeposu, Radu G., *Viața și opiniile personajelor*, București, Editura Cartea Românească, 1983.

Țeposu, Radu G., *Istoria tragică și grotescă a întunecatului deceniu literar nouă*, Ediția a III-a, București, Editura Cartea Românească, 2006.

Ulici, Laurențiu, *Literatura română contemporană*, București, Editura Eminescu, 1995.

Ungureanu, Cornel, *Proza românească de azi*, Editura Cartea Românească, 1985.

Uspensky, Boris, *A Poetics of composition. The structure of the artistic text and typology of a compositional form*, University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1973.

Valette, Bernard, *Romanul. Introducere în metodele și tehnicile moderne de analiză literară*, București, Editura Cartea Românească, 1997.

Vitner, Ion, *Alexandru Ivasiuc, înfruntarea contrariilor*, București, Editura Albatros, 1980.

2. Dicționare și antologii critice

Dicționar cronologic. Literatura română, Coord. I. C. Chițimia și Al. Dima, București, Editura științifică și enciclopedică, 1979.

Dicționar de literatură română contemporană, Popa, Marian, ed. a 2-a revizuită și adăugată, București, Editura Albatros, 1977.

Dicționar de literatura română. Scriitori, reviste, curente, Coord. Dim. Păcurariu, București, Editura Minerva, 1979.

Dicționarul general al literaturii române, E/K (coordonator Eugen Simion, Mircea Martin comentariu la *Păsările*), București, Editura Univers Enciclopedic, 2005

Lefter, Ion Bogdan, *Texte comentate*, Alexandru Ivasiuc *Păsările* București, Editura Albatros, 1986.

Preda, Constantin, *Alexandru Ivasiuc*, studiu introductiv, argument, antologie, cronologie și bibliografie, București, Editura Eminescu, 1980.

3. Ziare și reviste

Alexandrescu, Sorin, *Sintagma Cunoașterii de noapte*, „Argeș”, nr. 12, 43, decembrie 1969.

Anghelescu, Adrian, *Alexandru Ivasiuc: “Cunoaștere de noapte”*, în „Scânteia”, anul XXXIX, nr.8176, 4 septembrie 1969.

Ardeleanu, Ion, *Proza lui Alexandru Ivasiuc sau meandrele imaginarului*, “Pentru socialism”, 40, nr. 10548, 8 octombrie 1989.

Buzilă, Boris, “*Cazurile limită și cunoașterea de sine*”, fragment din interviu în „Magazin”, nr. 550, din 20 aprilie 1968.

Dimisianu, Gabriel, *Cazul Ivasiuc*, “România literară”, nr 19/ 2010.

Ciobanu, Nicolae, *Al. Ivasiuc: Apa. Incursiuni critice*, Timișoara, revista “Facla”, Timișoara, 1975.

Ianoși, Ion, *Patosul cunoașterii*, “Scânteia”, 50, nr.11914, 10 decembrie 1980.

Iorgulescu, Mircea, *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Luceafărul”, an XVI, nr. 51, 22 decembrie 1973.

Ivasiuc, Alexandru, *În căutarea prezentului*, fragment din „Luceafărul”, an XI, nr. 28 (324), 13 iulie 1968.

Ivasiuc, Alexandru, interviu, *Vatra*, an I, nr.8, noiembrie 1971.

Ivasiuc, Teofil, *Alexandru Ivasiuc – între proză și securitate* – „Gazeta de Maramureș”, 28 martie 2005.

Manolescu, Nicolae, *Al. Ivasiuc*, „Contemporanul”, nr. 23 - 1182, 6 iunie 1969.

Manolescu, Nicolae, *Alexandru Ivasiuc, azi*, „România Literară”, 13, nr.41, 9 octombrie 1980.

Manolescu, Nicolae, *Prietenul meu Ivasiuc*, „Lettre Internationale”, iarna 2008-2009;

Manolescu, Nicolae, *Ivasiuc*, „Adevărul”, 22 iulie 2011.

Miu, Constantin, *Ironia destinului*, Constanța, Ex.Ponto, Nr. 3(8), anul III, iulie-septembrie, 2005.

Mugur, Florin, interviu *Meseria noastră e o meserie civilă*, fragment, în „Argeș”, an VII, nr. 6 (73), iunie 1972.

Regman, Cornel, *Alexandru Ivasiuc – din nou cel vechi*, în „Viața românească”, anul XXVIII, nr.10, octombrie 1975.

Simion, Eugen, *Însemnări despre roman*, „România Literară”, an II, nr.40, (52), 2 octombrie 1969.

Simuț, Ion, *Canon după canon*, „România literară”, nr. 6 / 2006;

Ștefănescu, Alex., *La o nouă lectură: Alexandru Ivasiuc*, „România Literară”, nr. 28/ 2003;

Tuchilă, Costin, *O lume de crustacei*, „Amfiteatru”, nr. 1 (133), ianuarie 1977.

4. Surse electronice

Andrașciuc, Gheorghe, *Alexandru Ivasiuc – promotorul revigorării prozei „obsedantului deceniu”*, 3 ian. 2009, www.poezie.ro.

Demirgian, Ada, *Fabrica de scriitori*, AtelierNet.ro,

<http://atelier.liternet.ro/articol/1597/Ada-Demirgian/Fabrica-de-scriitori.html>;

Jahn, Manfred, *Narratology: A Guide to the Theory of Narrative*, English Department, University of

Cologne, 2005, disponibil la <http://www.uni-koeln.de/~ame02/pppn.htm#N2>;

Martin, Mircea, *Deschiderea din anii '60*, <http://www.zf.ro/18-06-2003>;

Matei, Alexandru, *Rațiune istorică și simțire estetică*,

<http://www.observatorcultural.ro/informatiiarticol.phtml?xid=15052>; Montalbetti,

Christine, *Narrataire et lecteur: deux instances autonomes*, în *Cahiers de Narratologie*, noiembrie 2004, <http://narratologie.revues.org/13>;

Mounier, Emmanuel, *Introduction aux existentialismes*, ediție electronică realizată de Gemma Paquet după ediția Editurii Gallimard, Paris, 1962,
[http://classiques.uqac.ca/classiques/Mounier_Emanuel/intro_aux_existentialismes/intro_existentialismes .pdf](http://classiques.uqac.ca/classiques/Mounier_Emanuel/intro_aux_existentialismes/intro_existentialismes.pdf);

Stanomir, Ion, “Cazul Ivăsiuc” - O reconsiderare, *Revista 22*, 21 iulie 2010,
http://www.corneliu-coposu.ro/articol/revista-22-ion-stanomir-21_iulie-2010/

Surdulescu, Rad, *Pre-Structuralist and Structuralist Narratology*,
<http://ebooks.unibuc.ro/lis>

Tismăneanu, Vladimir, *Zodia Racului: Iluminările lui Alexandru Ivăsiuc*, 7 noiembrie 2011, <http://www.contributors.ro/cultura/zodia-racului-iluminările-lui-alexandru-ivasiuc>

5. Alte surse

Coposu, Corneliu, *Declarație* 29 Aprilie 1977 Cota: Arhivele Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității, Fond Documentar, dos. D 2, vol. 9.